

Nr 187.

Av herr **Englund**, om ökat anslag till centralbibliotek
m. m.

Enligt den plan till inrättande av centralbibliotek, som låg till grund för 1929 års riksdagsbeslut angående omorganisation av folkbiblioteksväsendet, skulle varje län -- utom län med landsbibliotek, av vilka för närvarande finnes blott ett, Linköpings stifts- och landsbibliotek -- erhålla ett centralbibliotek med uppgift att supplera de lokala bibliotekens arbete genom direkt och kostnadsfri utlåning av böcker som behövas i studiesyfte, genom utsändande av vandringsbibliotek och genom biblioteksteknisk vägledning. Ärligen skulle inrättas två nya centralbibliotek tills centralbiblioteksorganisationen stod fullt färdig.

Organisationsplanen fullföljdes under de första åren efter riksdagsbeslutet. Sålunda inrättades två centralbibliotek (i Malmöhus län och Värmlands län) år 1930, två centralbibliotek (i Södermanlands län och Norrbottens län) år 1931 samt två centralbibliotek (i Hallands och Göteborgs och Bohus län) år 1932.

På grund av det statsfinansiella läget inrättades däremot inga centralbibliotek under något av åren 1933—1935. Samtidigt inträffade ett från början icke påräknat försenande av den tidpunkt då Linköpings stifts- och landsbibliotek kunde till fullo upptaga centralbiblioteksuppgifterna. Vid beslutet om detta biblioteks inrättande vid 1926 års riksdag uttalades, att biblioteket icke omedelbart kunde upptaga dessa uppgifter, men uttalades den förhoppning att så måtte ske så snart omständigheterna det medgäve. Vid upprepade tillfällen ha förslag framlagts om ytterligare anslag till biblioteket för att sätta detta i stånd att åtaga sig dessa uppgifter men dessa förslag ha av statsmakterna avvisats med hänsyn till den statsfinansiella situationen.

Följden av det nämnda har blivit en betänklig försening i jämförelse den ursprungliga planen. Som av det sagda framgår skulle enligt denna med ingången av 1935 ha funnits 12 län med centralbibliotek och dessutom ett län med landsbibliotek. Man skulle alltså redan ha hunnit därhän att mer än halva antalet län hade fått centralbiblioteksuppgifterna tillgodosedda på ena eller andra sättet.

1935 års riksdag beslöt efter enskild motion att ett nytt centralbibliotek skulle tillkomma med den 1 januari 1936. I riksdagens skrivelse uttalades därvid bland annat, att riksdagen ville »särskilt understryka önskvärdheten av att den betydelsefulla organisatoriskt stödjande gärning, som centralbiblioteken hava till uppgift att fullfölja, skulle kunna vidgas till åtmin-

stone ännu ett länsområde». Fyra bibliotek ingåvo ansökningar med hemställan att bli godkända från den 1 januari 1936 som centralbibliotek, och Kungl. Maj:t beslöt nyligen att som centralbibliotek godkänna Örebro stadsbibliotek som alltså blev det sjunde centralbiblioteket.

Vid årets riksdag har Kungl. Maj:t — samtidigt med att restriktionerna i fråga om statsanslag till olika arter av bibliotek föreslagits bortfalla — framlagt förslag om inrättande av ytterligare ett centralbibliotek från den 1 januari 1937 samt anvisande av särskilt anslag för ändamålet till stifts- och landsbiblioteket i Linköping likaledes från den 1 januari 1937. Skolöverstyrelsen hade i sina riksdagspetita hemställt om anslag till två nya centralbibliotek i enlighet med 1929 års plan.

I motiveringen till statsverkspropositionen på denna punkt uttalades bland annat av statsrådet: »Den stora betydelsen av denna biblioteksform, som under de senaste åren på grund av de statsfinansiella förhållandena icke kunnat i tillräcklig grad tillgodoses, är allmänt erkänd. Även jag förordar en utökning av centralbibliotetsorganisationen men — under erinran om att jag under punkten 16 i det föregående förutsatt att stifts- och landsbiblioteket i Linköping skulle sättas i tillfälle att i full utsträckning fullgöra centralbiblioteksfunktioner — begränsar jag mitt förslag till att ytterligare ett centralbibliotek inrättas från och med den 1 januari 1937».

Erfarenheterna från hittills inrättade centralbibliotek ha i själva verket visat sig synnerligen gynnsamma och det synes oss vara en angelägenhet av den allra största vikt för folkbiblioteksväsendet i vårt land liksom för svenskt folkbildningsarbete överhuvud att bildandet av nya centralbibliotek med all kraft fullföljes efter det långa avbrott, som orsakats av det ekonomiska läget. Kvantitativt har folkbiblioteksverksamhetens utveckling under den tid, som förflutit sedan 1930 års omorganisation, varit synnerligen kraftig. Sälunda ha de samlade lånesiffrorna under åren 1930—1934 stigit från 9,300,000 till över 15½ miljoner lån. Med denna starka ökning av verksamhetens omfattning har ännu kraftigare än förr gjort sig kännbart behovet av det organ för åvägabringande av en större planmässighet i arbetet som centralbiblioteken utgöra. Visserligen har utvecklingen också kvalitativt varit ytterst glädjande, en omständighet, som tydligt framgår t. ex. av den i statsverkspropositionen omnämnda utomordentligt starka ökningen särskilt av lånen gällande facklitteratur. Speciellt vad landsbygden och de mindre städerna och stadsliknande samhällena angår äro emellertid svårigheterna alltjämt betydande, och det är framför allt med hänsyn till landsbygdens behov som man på det livligaste måste beklaga varje ytterligare uppskov av centralbiblioteksorganisationens fullföljande.

Merkostnaderna i händelse av ett inrättande från den 1 januari 1937 av ett centralbibliotek utöver det av Kungl. Maj:t föreslagna skulle utgöra 5,000 kronor vartill skulle komma för resekostnads- och traktamentsersättningar 300 kronor.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslås,

att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1936/1937 till centralbibliotek bevilja 80,000 kronor och till resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek 5,400 kronor.

Stockholm den 22 januari 1936.

Ivar Englund.
